

Samir. Zorica¹²³@gmail.com.

Srpski jezik - II₁; II₂ -

07.04.2020. god.

НАСТАВНА ТЕМА: СРПСКИ РЕАЛИЗАМ

ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ "Ветар" приповетка Психолошког РЕАЛИЗМА

- Утемељитељ српске психолошке приповетке. Чини је основ психичка кретања и стања у човеку; Л. Лазаревић је мајстор у одсликавању и најмањих промена у психичком животу јунака. Био је лекар и један од најученијих људи у Србији. Од учења Светозара Марковића сачувао је мишљење о очувању селских задруга јер је у њима видео спас од пропадања породице. Био је обожаваоца патријархалне породице, традиционалног начина живота и отац је сачувао писао.
- ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ је писао приповетке. Има девет завршених и осам недовршених приповедака. Једина књига за живота је збирка "Шест приповедака 1886. год. Део (приповетке)". Први пут с' овећ на јутрење, школска икона на бунару, у добри час хајдуци, Вертер, Све ће то народ познати, Ветар. Он зна све и Цвабича (најена у рукопису, а њу је прву написао).
- Теме: грађанска и селска патријархална породица као заштитник живота у коме влада ред; Био је за стари живот и свет ругајући се новом (које је долазило са ученим људима и стицањем капитала) у старом патријархалном начину живота ЛАЗАРЕВИЋ је видео: "Душевност трајања, поштење, снагу, љубав, међусобну солидарност и чисти живот, поезију среће и задовољства. Зато у његовим приповеткама тај живот и побеђује.

"Ветар"

- Психолошка приповетка, а тема је из грађанског живота. Почива као у "Декамерону" - на окуп је друштво и свако прича своју причу. "Био је ред... на Јанка. Он је овако причао..."
- Први наратор је чео причу, али је препушта Јанку коме се то десило. Јанко је у двострукој улози а) он је главни лик у делу б) наратор у I-ом лицу.
- Из Јанковог приповедања сазнајемо: 1. да се школовао у Паризу (интелектуалац са европским образовањем, али је патријархалан и везан за мајку, увек у сенци њеног ауторитета.
- 2) да није ожењен, по природи фаталиста, верује у судбину и речи мајке "све са светом и кад је чену врене"

У Јанку је постојао култ мајке и материнства,
прочитати из читанке одломак „Боже мој, како су биле велике
наше матере!...“

Однос Јанка и мајке: Мајка је знала да не изговори реч
која би га повредила и односила се према њему са бригом и
нежношћу, као према детету, иако је био одрастао и у годинама.
Причала му је о женидби (није важно да је девојка богата, него да
је честита, њему драга. Причала би му приче са моралистичким порукама
које је знала веома да провуче.
Гдео приче има уводни карактер и дочарава амбосферу и патријархал
односе између мајке и Јанка.

II део је однос између Тоце лекара и Јанка. Они су пријатељи од
детинства (међусобно се посећују); Јанко је дошао да посети Тоцу у
болницу, мада то ^{и другу} не воли. Јанко са Тоцом иде у „Витку“ и у малу са
визи слепог старог човека, чија ће га судбина дирнути. Он му је
познат.

Јанко се након купања враћа кући. После вечере мајка и син: он
окупан крај њацие вина, пуши, а мајка му прича: уз благи пахуки
свеће сањарење о детињству, за којим долази сан.

Јанко сања воду, давање и буји се и каже мајци да је
видео чича Ђорђе у болници код Тоце.

Његово давање може бити од тешких болничких сањка
а може бити давање у снау и симбол властите ситуације
у којој се налази, а неће моћи да је реши у своју корист.

— Следи ретроспекција, враћање у време од пре 20 година у детињство
кад су отац и чича Ђорђе трговали и радили заједно, све док
њихова магара није изгорела у пожару. Отац је погођен тине
напрецац умро. Чича Ђорђе им је помагао (доносио им хлеб,
куповао дрва, сакупљао вересик...), све док није отишао из његове
бланине и почео нешто да ради. Радио је кратко време, јер је
почео да губи вид. Помагали су му ћерка и сестра а онда су
продали кућу и дошли у Београд да траже лек за његов вид.
Тако се чича Ђорђе нашао у болници код доктора Тоце.

— Ретроспектива се прекида, поново је садашњи тренутак. Јанкова
мајка, са припремљеном храном долази у посету Ђорђу, јер је у
Јанка сазнала где се налази. И Јанко долази у посету и
место светаости среће млада жену. (Ђорђево кћи).

Јанко се од њеног погледа кува, зноји, топи и дрикован је за жену.
Та девојка је имала црне, крупне очи и из њих је дувао
ветар. Ветар је мотив који се често јавља у причи, у измеме
њих знајућина.

Оне девојке: Кош и обрве су плаве; става је била средњег
снажног нешто зашошљиво, мраморасто бело, чврсто и
еластично, свијало се у гипке, обле линије, пуне живо-
сти, снаге и једине...

Јанко се враћа кући из болнице и размишља, а предмет
његовог размишљања су очи. Јанко размишља и наставља
се сањом ова и ћерке. Схватио је себе заљубљеног у девојку.

Нови susret sa pekarom Jozom, odlazak na kupanje
i razgovor o Jazi. Janko nesvesno iskazuje ljubomoru
prema prijatelju. On pomislio da je i Joca zaljubljen u Nju.

Dolazi kucminadnja priповетке Jankov san.

Prostrana omladina, vazduh mirise, kukavica (ptica) kuka,
odnekud duva vetar tih topao mirisav...

Posle toga je jak vetar, kuvanje sata, vidi devojku koja ga
poziva imenom, prilazi mu, a od nje nesto blestati, gora se
riba, sve mirise, i ona se upija u Janka; Dolazi Joca i
pleta u Nju. Ona u ruci ima putnicku obveznicu, koja
je nekome doneti sreću. Kartica je u vilu srićica iz
koga se prosipa zlato. I dok zato tete ona se udaljava
od Nje i odlazi sa Jozom... Onda su nje staklene
oci na dlanu.

Simbolično znači: 1) Jankova zaljubljenost u devojku;
2) strah da će je Joca uzeti i pripasti njemu (deftak).

Kada se probudio (onaj retrospekcija) likovi devojaka sa
kojima je bio (Karolina, Marija, Stanka)

III deo priče: Kad kada je duvao jak vetar "Vijor"
i nosio sve. Otvoraju se vrata i u njihov kuću
ulazi Jorđe sa sestrom i Berkom. A kad gosti
Jorđe i ona (devojka) polaze, Janko se oseća
izgubljenim, ne zna šta da kaže i uradi. U njemu
se javlja panika i nesigurnost. Šta reći
majci, kako reći i da li će ona razneti. Kada je
on rekao da mu se devojka dopada, majka
stavila ruku na vrata i pitala kako su se
nekada mladi "bегенисали".

Пред Jankom se isprečila njeva polna i suva rucica
kao pred Mojsijem "crveno more"
ruka majke je prepreka, nepristajanje, automa-
tska reakcija na ono što se misli, a rečima se
ne iskazuje.

Majka devojku doživljava kao krasnu čestitu, poštenu
kukavicu, ali i pre toga ne bi imalo smisla da se žene
oženju - tek ju je upoznao, a i sirota je. Ali upadica
da sinu i devojci čini nepravdu kaže: "Idi, idi..."
Janko izlazi, jer je u sobi dim, zarucivo i tesaoba
Janko izlazi na ulicu, ali nje odlučnosti da krene
za Nju. A oni se polako gube u oblaku prašine
i vetru. Pred njom u daljini je Joca doktor - čini se.
U sobi je majka u svečanom raspoloženju, pobeđuju
je njeva volja. Sin je zavisna od majke, u sobi je
savršeno emocije i sve se vratilo građanskom životu.

У Јанку је постојао култ мајке и материнства,
(прочитати из читанке одломак „Боже мај, како су биле велике
наше матере!...“)

Однос Јанка и мајке: Мајка је знала да не изговори реч
која би га повредила и односила се према њему са бригом и
нежношћу, као према детету, иако је био одрастао и у године.
Причала му је о женидби (није важно да је девојка богата, него да
је честита, њему драга. Причала би му приче са моралистичким порукама
које је знала вешто да провуче.
I део приче и ња уводи карактер и дочарава амбосферу и патријарх
односе између мајке и Јанка.

II део је однос између Јоце лекара и Јанка. Они су пријатељи
детинства (међусобно се посећују); Јанко је дошао да посети Јоцу у
болницу, на да то ^{и другу} не боли. Јанко са Јоцом иде у „Витку“ и у малу
види слепог старог човека, чија ће га судбина дирнути. Он му је
познат.
Јанко се након купања враћа кући. После вечере мајка и син: он
окупан крај чаше вина, пуши, а мајка му прича. Уз благи пламен
свеће сањарење о детињству, за којим долази сан.
Јанко сања воду, давање и буји се и каже мајци да је
видео чича Ђорђе у болници код Јоце.
Његово давање може бити од тешких болничких сањка

А може бити давање у сну и симбол властите ситуације
у којој се наћи, а неће моћи да је реши у своју корист.
— Следи ретроспекција, враћање у време од пре 20 година у детињство
кад су отац и чича Ђорђе трговали и радом заједно, све док
њихова магара није изгорела у пожару. Отац је погођен тиме
напрецац умро. Чича Ђорђе им је помагао (доносио им хлеб,
куповао дрва, сакупљао версију...), све док није отишао из његове
Блотице и почео нешто да ради. Радио је кратко време, јер је
почео да губи вид. Помагали су му ћерка и сестра, а онда су
продали кућу и дошли у Београд да траже лек за његов вид.
Тако се чича Ђорђе нашао у болници код доктора Јоце.

— Ретроспектива се прекида, поново је садашњи тренутак. Јанкова
мајка, са припремљеном храном долази у посету Ђорђу, јер је
Јанка сазнала где се налази. И Јанко одлази у посету и
место свечасти среће Младу жену. (Ђорђево кћ).

Јанко се од њеог погледа кува, зноји, топи и дрикован је за жена
та девојка је имала црне, крупне очи и из њих је дувао
ветар. Ветар је мотив који се често јавља у причи, у измене
них знаћењима.

Оне девојке: Кош и обрве су плаве; става је била средњег
снажног нешто заносљиво, мранорасто бело, чврсто и
еластично, свијало се у гипке, обле линије, пуне живо-
сти, снаге и једрине...

Јанко се враћа кући из болнице и размишља, а предмет
његовог размишљања су очи. Јанко размишља и насањује
се сањом ова и ћерке. Схватио је себе заљубљеног у девојку

Пажљивим читањем приповетке откријте његова значења и колико се пута и каква јавља у приповеци?
Какве асоцијације изазива?

2) Ко је наратор? У ком се лицу исповеда?
(субјективни наратор)

3) Шта је основна тема приповетке "Ветар"
У оквиру главне теме (о душевном стању младог човека, због неостварене љубави) истажите и друге мотиве: мотив нежеље, мотив ауторитарне и посесивне мајке, мотив о жени као сновитрењу (и њеној лепоти), мотив лажног пријатељства, мотив мушког и правог пријатељства и др.

4) Какви су односи између мајке и сина? Јако је она једно говори, а друго чини? Објасни причу (емизоду) о два црва коју прича мајка. Када Јанкова мајка показује разорни егоизам.

5) Какав утицај на Јанка има његова ауторитарна мајка и посесивна и егоистична? Да ли је Јанко свестан свог идентитета? Зашто не ради и не предузима ништа сам? Зашто своје деценије пребацује у снове? Анализирајте Јанков сан. Шта он у подсвести носи? Јанко је тип модерног интелектуалца, наглашене осећајности и слабости, са размишљањем, слаб и лабилан човек. Да ли је такав?

6) Како је пријатељство Јанкове мајке према савременој ери који им је много чинио и био пријатељ после смрти Јанковог оца? Да ли је то пријатељство двоумно? Како је пријатељство између Јанка и Јаке дачора? (Да ли ово пријатељство нагриза сумњу и љубави са Јанкове стране?)

7) Какава је симболика: ветра, дима, светлости, прашина, оучију, мајчине руке?

Одговори на питања пош на основу њих и анализи
Тврдје Витезе ове психолошке приповетке

Циљ: Да ученици објасне психолошки однос мајке и сина, Јанков живот у патријархалној породици и могућност његове слободе у патријархално-конзервативном животу и погледу на свет. Да ли је Јанко имао избора да нешто премени?

Очекивани исход: Да ученици заузму став о личном слободи и праву на избор у љубави младог